

S

sgn. akt: I C 1696/21

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 marca 2023 r.

Sąd Rejonowy w Grudziądzu I Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący:	Sędzia Andrzej Antkiewicz
-----------------	---------------------------

po rozpoznaniu w dniu 24 marca 2023 r. w Grudziądzu

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa G. C., A. Z. i A. R.

przeciwko M. G.

o zapłatę

zasądza od pozwanej M. G. na rzecz powodów uprawnionych solidarnie kwotę 2.882 zł (dwa tysiące osiemset osiemdziesiąt dwa złote) z odsetkami umownymi w wysokości dwukrotności odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 16 grudnia 2021 r. do dnia zapłaty, z zastrzeżeniem pozwanej prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności do wartości stanu czynnego spadku po J. P.;

oddala powództwo w pozostałej części;

zasądza od pozwanej M. G. na rzecz powodów uprawnionych solidarnie kwotę 906,07 zł (dziewięćset sześć złotych siedem groszy) tytułem zwrotu części kosztów procesu, z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się wyroku do dnia zapłaty.

Sygn. akt I C 1696/21

UZASADNIENIE

G. C., A. Z. i A. R. prowadzący działalność gospodarczą pod nazwą P.U.H. (...) spółka cywilna w T. wnieśli o zasądzenie na ich rzecz jako uprawnionych solidarnie od M. G. i M. P. kwoty 4.422,000 zł wraz z odsetkami umownymi w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu do dnia zapłaty, jak również o zasądzenie zwrotu kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu wskazano, że dochodzona wierzytelność wynika z umowy pożyczki zaciągniętej przez J. P. w dniu 17 sierpnia 2017 r. w (...) sp. z o.o. w T., której pożyczkobiorczyni nie spłaciła w całości, a wierzytelność ta została przeniesiona na rzecz powodów jako współników P.U.H. (...) spółka cywilna w T.. W pozwie wskazano, że J. P. zmarła 27 listopada 2017 r., a pozwani nabyli po niej spadek w równych częściach na mocy postanowienia sądowego o stwierdzeniu nabycia spadku. Umowa pożyczki przestała obowiązywać z upływem terminu płatności ostatniej raty zgodnie z harmonogramem stanowiącym załącznik do umowy pożyczki. Tym samym cała należność wynikająca z umowy jest wymagalna od 26 sierpnia 2019 r.

W pozwie zaznaczono, że na dochodzoną kwotę składają się:

- 2.997,90 zł z tytułu niespłaconego kapitału pożyczki,
- 269,10 zł z tytułu niespłaconych odsetek kapitałowych, naliczonych na ostatni obowiązywania pożyczki, czyli na 25 sierpnia 2019 r.,
- 322,72 zł z tytułu skapitalizowanych odsetek umownych za opóźnienie od przeterminowanych rat pożyczki, naliczonych na ostatni dzień obowiązywania umowy pożyczki, tj. 25 sierpnia 2019 r.,
- 832,28 zł z tytułu odsetek umownych za opóźnienie od niespłaconego kapitału pożyczki, naliczonych od dnia wymagalności całej pożyczki, tj. 26 sierpnia 2019 r. do 9 grudnia 2021 r. (dnia poprzedzającego dzień sporządzenia pozwu).

Pozwany zmarł przed wniesieniem pozwu, dlatego postanowieniem z dnia 10 listopada 2022 r. (k. 58 akt) pozew wobec niego odrzucono.

Pozwana wskazała, że złożyła w sądzie spadku wykaz inwentarza po J. P., w którym wysokość spadku określono na 0 zł. Pozwana podała, że poinformowała o tym powodów (k. 46- 51 i 60-67 akt).

W piśmie z dnia 28 grudnia 2022 r. (k. 70-71 akt) powodowie odnieśli się do pisma pozwanej stanowiącego odpowiedź na pozew, domagając się zasądzenia żądanej kwoty od pozwanej z zastrzeżeniem jej prawa do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności za długi spadkowe.

Sprawa została rozpoznana w postępowaniu uproszczonym (k. 1 akt).

Sąd Rejonowy ustalił i zważył, co następuje:

W dniu 17 sierpnia 2017 roku (...) Sp. z o.o. w T. (pożyczkodawca) zawarła z J. P. (pożyczkobiorcą) umowę pożyczki, na podstawie której udzieliła pożyczki w kwocie 3.540,00 zł (kapitał udostępniony pożyczkobiorcy wynosił 2.000 zł) na okres 24 miesięcy. Strony przewidziały, że pożyczka jest oprocentowana według zmiennej stopy procentowej, stanowiącej w stosunku rocznym dwukrotność odsetek ustawowych uregulowanych w art. 359 § 2 k.c. – 10% w stosunku roczny w dniu podpisania umowy, zatem szacunkowa kwota odsetek umownych za cały okres trwania umowy wyniesie 387,07 zł (§ 5 i 10 umowy). Nadto w § 10 umowy postanowiono, że od kapitału pożyczki pożyczkodawca pobierze prowizję w wysokości 1.540 zł. Całkowita kwota do zapłaty w wysokości 3.927,07 zł została rozdzielona na 24 raty, przy czym pierwsza rata wynosiła 170,02 zł, a kolejne po 163,35 zł. Raty miały być uiszczane co miesiąc – do 25 dnia każdego miesiąca, począwszy od września 2017 r.

W umowie pożyczki przewidziano, że na wypadek opóźnienia w spłacie pożyczki pożyczkobiorca zapłaci odsetki od zadłużenia przeterminowanego w wysokości odsetek maksymalnych za opóźnienie (§ 8 umowy).

W § 9 umowy zastrzeżono, że pożyczkodawca ma prawo wypowiedzieć umowę z zachowaniem 7-dniowego okresu wypowiedzenia w przypadku niezapłacenia w terminie dwóch kolejnych pełnych rat pożyczki.

Dowody : umowa pożyczki (k. 10-11v akt)

harmonogram rat (k. 12 akt)

J. P. spłaciła trzy raty pożyczki w łącznej kwocie 496,72 zł, które zaksięgowano następująco: 92,27 zł na poczet odsetek kapitałowych i 404,45 zł na poczet kapitału pożyczki (okoliczności niesporne – pozew k. 5 akt).

W dniu 27 listopada 2017 r. pożyczkobiorczyni zmarła, pozostawiając dwoje dzieci: M. G. i M. P., którzy nabyli spadek po matce po 1/2 (jednej drugiej) części na podstawie ustawy, co stwierdził Sąd Rejonowy w Nowym Mieście Lubawskim postanowieniem z dnia 25 czerwca 2020 r.

Dowód: postanowienie z dnia 25.06.2020 r. - k. 26 akt

Na mocy umowy przelewu wierzytelności z dnia 18 sierpnia 2017 r. (...) Sp. z o.o. w T. przeniosła na rzecz powodów prowadzących spółkę cywilną pod nazwą (...) w T. wierzytelność z tytułu umowy pożyczki z dnia 17 sierpnia 2017 r. o wartości nominalnej 3.541,94 zł (kapitał pożyczki i oprocentowanie) wraz z prawem do żądania dalszych odsetek.

Dowód: umowa przelewu - k. 13 akt

Na mocy umowy przeniesienia prawa majątkowego nr (...) z dnia 30 sierpnia 2017 r. powodowie przenieśli wierzytelność z tytułu umowy pożyczki z dnia 17 sierpnia 2017 r. na A. G., który z kolei w dniu 24 kwietnia 2018 r. dokonał przelewu zwrotnego tej wierzytelności na powodów.

Dowody: umowa przeniesienia prawa majątkowego z 30.08.2017 r. - k. 20-21 akt

umowa powierniczego przelewu wierzytelności z 24.04.2018 r. – k. 23-24 akt

Pismami z 19 lutego 2021 r. powodowie wezwali pozwaną i M. P. do spłaty wymagalnych rat pożyczki wraz z odsetkami za opóźnienie. Poinformowali również o nabyciu wierzytelności od pożyczkodawcy. Pozwana odebrała przedsądowe wezwanie do zapłaty w dniu 22 marca 2021 r.

Dowody : wezwania do zapłaty - k. 27 i 29 akt

potwierdzenia odbioru wezwań – k. 28 i 30 akt

W dniu 2 listopada 2020 r. pozwana złożyła w Sądzie Rejonowym w Nowym Mieście Lubawskim wykaz inwentarza spadku po J. P. z dnia 21 października 2020 r. W wykazie tym wskazała, że zmarła nei posiadała nieruchomości i ruchomości przedstawiających wartość, zamieszkiwała w najętym mieszkaniu, nie miała też oszczędności na rachunkach bankowych i wierzytelności. Jako dług spadkowy wskazała należność wobec (...) w W. w wysokości 6.312,13 zł.

Dowody: wykaz inwentarza spadku - k. 62-63 i 66-67 akt

piśmo z 17.10.2020 r. z prezentatą sądową – k. 64 akt

Stan faktyczny niniejszej sprawy był bezsporny. Dowody z dokumentów, na których Sąd oparł się przy wydawaniu wyroku, nie były kwestionowane przez strony i nie budziły zastrzeżeń Sądu. Nie było potrzeby przesłuchiwania stron na okoliczności, które były bezsporne.

Zgodnie z art. 720 § 1 k.c. przez umowę pożyczki dający pożyczkę zobowiązuje się przenieść na własność biorącego określoną ilość pieniędzy albo rzeczy oznaczonych tylko co do gatunku, a biorący zobowiązuje się zwrócić tę samą ilość pieniędzy albo tę samą ilość rzeczy tego samego gatunku i tej samej jakości. Z tytułu udzielenia pożyczki pożyczkodawca może żądać wynagrodzenia w formie odsetek albo prowizji za korzystanie przez pożyczkobiorcę z jego środków finansowych.

Według art. 922 § 1 k.c. prawa i obowiązki majątkowe zmarłego przechodzą z chwilą jego śmierci na jedną lub kilka osób stosownie do przepisów księgi czwartej tego kodeksu zatytułowanej „spadki”. Zgodnie z art. 1034 § 1 k.c. do chwili działu spadku spadkobiercy ponoszą solidarną odpowiedzialność za długi spadkowe. Jeżeli jeden ze spadkobierców spełnił świadczenie, może on żądać zwrotu od pozostałych spadkobierców w częściach, które odpowiadają wielkości ich udziałów. Według art. 1031 § 2 k.c. w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza spadkobierca ponosi odpowiedzialność za długi spadkowe tylko do wartości ustalonego w wykazie inwentarza albo spisie inwentarza stanu czynnego spadku, czyli aktywów. W myśl art. 1015 k.c. oświadczenie o przyjęciu lub o odrzuceniu spadku może być złożone w ciągu sześciu miesięcy od dnia, w którym spadkobierca dowiedział się o tytule swego powołania. Brak oświadczenia spadkobiercy w tym terminie jest jednoznaczny z przyjęciem spadku z dobrodziejstwem inwentarza.

W ocenie Sądu nie budziła wątpliwości kwestia ponoszenia odpowiedzialności przez pozwaną jako spadkobierczynię pożyczkobiorczyni z tytułu niewywiązania się z umowy pożyczki z dnia 17 sierpnia 2017 roku. Na pełną akceptację zasługiwało żądanie powodów dotyczące zwrotu kapitału udzielonej i niezwróconej pożyczki, podobnie jak żądanie zapłaty odsetek umownych za korzystanie ze środków finansowych pożyczkodawcy przez czas określony w umowie (art. 720 § 1 k.c. i art. 359 § 1 k.c. oraz art. 509 § 1 k.c.).

Sąd zakwestionował natomiast prawo pożyczkodawcy do pobierania dodatkowego wynagrodzenia prowizyjnego od kapitału pożyczki, w kwocie 1.540 zł. W umowie nie wyjaśniono, za co (jakie konkretnie czynności) została naliczona ta wygórowana opłata. Wskazać trzeba, że za udostępnienie pożyczkobiorcy środków pieniężnych pożyczkodawca naliczył odsetki umowne w wysokości 387,07 zł. Brak było podstaw do pobierania podwójnego wynagrodzenia za to samo. Wynagrodzeniem pożyczkodawcy za udostępnienie pożyczkobiorcy środków pieniężnych są albo odsetki umowne albo wynagrodzenie prowizyjne. Nie można pobierać jednego i drugiego, gdyż wówczas pożyczkodawca otrzymałby dwa razy wynagrodzenie za to samo.

W wielu podobnych sprawach toczących się przed tut. Sądem z powództwa innych pożyczkodawców o zwrot pożyczki zakwestionowano praktykę pobierania na podstawie umów pożyczek dodatkowego wynagrodzenia prowizyjnego w bardzo wysokich kwotach, żadanego często obok odsetek umownych za udostępnienie środków pieniężnych, doliczonych do każdej raty. Zapis o tej prowizji uznano za zmierzający do obejścia przepisów o ochronie praw konsumentów oraz o odsetkach maksymalnych (ukryta lichwa). Stwierdzono, że takie działanie nie zasługuje na ochronę prawną, albowiem jest sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco narusza interesy konsumentów, dlatego jest nieważne (art. 58 § 1 i 2 k.c.). Tak było m.in. w sprawach o następujących sygnaturach akt: I C 189/16, I C 2424/16, I C 285/17, I C 397/17, I C 398/17, I C 477/17, I C 501/17, I C 1100/17, I C 1595/17 i I C 1235/19.

Kwestią obciążania przez pożyczkodawców pożyczkobiorców zbyt wysokimi opłatami prowizyjnymi za udostępnienie na określony czas środków pieniężnych zajmował się też niejednokrotnie Sąd Okręgowy w Toruniu, np. w sprawach (...) i (...), który w wyrokach z 28 sierpnia 2017 r. i 15 listopada 2017 r. podzielił stanowisko tut. Sądu o sprzeczności umów w zakresie wynagrodzenia prowizyjnego z dobrymi obyczajami, zasadami współżycia społecznego i przepisami regulującymi kwestie odsetek maksymalnych. Sąd Okręgowy, odwołując się do wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie – Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów z dnia 27 kwietnia 2012 r. w sprawie XVII AmC 5533/11 (Legalis nr (...)), stwierdził, że niezależnie od uregulowań ustawy o kredycie konsumenckim dotyczących maksymalnej wysokości kosztów pozaodsetkowych, koszty te nie mogą stanowić dodatkowego źródła zysku przedsiębiorcy, powinny zatem być kształtowane w sposób zgodny z rzeczywistym kosztem dokonywanych czynności, w związku z którymi pozostają. W obu przywołanych sprawach Sąd Okręgowy w Toruniu stwierdził również, że omawiana opłata pozostaje oderwana od faktycznych kosztów poniesionych przez powódkę, w istocie nie stanowi więc „kosztu okołodsetkowego”, te bowiem powinny być związane – zgodnie z zasadą ekwiwalentności świadczeń – z określonymi kosztami poniesionymi przez pożyczkodawcę w związku z udzieleniem pożyczki bądź usługami świadczonymi na rzecz pożyczkobiorcy. Sąd Rejonowy w Grudziądzu oraz Sąd Okręgowy w Toruniu wyraziły w przywołanych sprawach także pogląd, że wynagrodzenie prowizyjne to ukryta forma odsetek od pożyczonego kapitału, co prowadzi do obejścia przepisów regulujących instytucje odsetek maksymalnych.

Uwagi te mają w pełni odniesienie do opłaty w kwocie 1.540 zł nazwanej w umowie pożyczki z dnia 18 sierpnia 2017 r. prowizją.

Ze względu na to, że prowizja w kwocie 1.540 zł została w ocenie Sądu naliczona za to samo, za co należały się pożyczkodawcy odsetki umowne od udzielonej pożyczki, a nadto nie określono w umowie żadnych kryteriów określenia tak wygórowanej opłaty i nie wykazano rzeczywistych kosztów za dokonanie czynności, za które miała być naliczona ta opłata, Sąd uznał, że brak jest podstaw do jej zasądzenia.

W konsekwencji Sąd uznał roszczenie powodów za uzasadnione jedynie w wysokości 2.882 zł (kwota żądna w pozwie pomniejszona o kwotę nienależnej prowizji - art. 720 § 1 k.c. i art. 359 § 1 k.c. oraz art. 509 § 1 k.c.).

Skapitalizowane odsetki umowne za opóźnienie od niezwróconej kwoty kapitału oraz dalsze odsetki umowne za opóźnienie od kapitału pożyczki i skapitalizowanych odsetek zasądzono od dnia wniesienia pozwu na podstawie art. 481 § 1 i 2 k.c. i art. 482 § 1 k.c.

Zagadnieniem wymagającym rozstrzygnięcia Sądu była kwestia, czy przyjęcie przez pozwaną spadku z dobrodziejstwem inwentarza pozwala na uwzględnienie powództwa co do zasady czy też może stanowić podstawę do oddalenia powództwa.

W tym zakresie w pierwszej kolejności stwierdzić należy, iż bezspornym jest, że pozwana przyjęła spadek z dobrodziejstwem inwentarza. Tym samym, zgodnie z art. 1031 § 2 k.c., jej odpowiedzialność za długi spadkowe ograniczona została do wartości ustalonego w wykazie inwentarza stanu czynnego spadku po J. P.. Nie oznacza to jednak, wbrew twierdzeniom pozwanej, że brak jest w związku z tym podstaw do uwzględniania roszczenia powodów. Stosownie bowiem do treści art. 319 k.p.c. jeżeli pozwany ponosi odpowiedzialność z określonych przedmiotów majątkowych albo do wysokości ich wartości, sąd może, nie wymieniając tych przedmiotów ani ich wartości, uwzględnić powództwo zastrzegając pozwanemu prawo do powoływania się w toku postępowania egzekucyjnego na ograniczenie odpowiedzialności. Ograniczenie, o którym mowa w tymże przepisie, może polegać na tym, że dłużnik odpowiada za zobowiązania całym swoim majątkiem, ale do określonej wysokości. W taki właśnie sposób kształtuje się odpowiedzialność spadkobiercy w razie przyjęcia spadku z dobrodziejstwem inwentarza. Zakres jego odpowiedzialności limitowany jest wysokością aktywów masy spadkowej. Mając zatem na uwadze treść cytowanego przepisu, należy stwierdzić, że Sąd nie może oddalić powództwa ze względu na ograniczenie odpowiedzialności spadkobierców do wartości stanu czynnego spadku. Nie może więc dojść do oddalenia powództwa na tej podstawie, że spadkobierca nie pozostawił żadnego spadku albo pozostawił aktywa niewystarczające na pokrycie długów spadkowych. Ustalenia te bowiem dokonywane są już w postępowaniu egzekucyjnym, a nie w postępowaniu procesowym (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 września 1976 r., IV PR 135/76, OSNCP 1977, nr (...), poz. (...)).

Sąd orzekający w tej sprawie podziela pogląd Sądu Najwyższego wyrażony w cyt. wyroku, uznając, że nie można oddalić powództwa z tej tylko przyczyny, że zmarła dłużniczka powodów nie pozostawiła spadku, którego aktywa byłyby wystarczające na pokrycie zobowiązań spadkowych. Nie ulega wątpliwości, że z chwilą przyjęcia spadku na pozwanych przeszły wszystkie prawa i obowiązki majątkowe wynikające ze stosunków zobowiązaniowych, których podmiotem była spadkodawczyni. Fakt, iż przyjęli oni spadek z dobrodziejstwem inwentarza ma znaczenie tylko o tyle, że ponoszą odpowiedzialność za długi jedynie do wysokości wartości stanu czynnego spadku. Na tę okoliczność pozwana może się jednak powołać dopiero na etapie postępowania egzekucyjnego.

Pozwani przyjmując spadek stali się, jako spadkobiercy pożyczkobiorcy, dłużnikami solidarnymi powodów w zakresie niespłaconej przez spadkodawczynię pożyczki. Z zebranego materiału dowodowego nie wynikało, aby pozwani dokonali działu spadku po matce, dlatego odpowiadali solidarnie za długi spadkowe (art. 1034 § 1 i 2 k.c.).

Mając na uwadze wymienione okoliczności, Sąd uznał, iż roszczenie pozwu zasługuje na uwzględnienie w części do kwoty 2.882 zł. Dla ochrony praw pozwanej, stosownie do treści art. 319 k.p.c., Sąd zastrzegł jej prawo powoływania się na ograniczenie odpowiedzialności w toku postępowania egzekucyjnego.

O kosztach procesu orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. w zw. z art. 99 k.p.c. oraz w oparciu o § 2 pkt 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (tekst jednolity: Dz. U. z 2018 r. poz. 265). Powodowie wygrali sprawę w 65,17% (2. (...)) i w takiej części należy się im solidarnie (art. 105 § 2 k.p.c.) od pozwanej zwrot kosztów procesu, na które składały się: koszty zastępstwa procesowego – 900,00 zł, opłata od pozwu – 400,00 zł, opłata od pełnomocnictwa – 17 zł, koszty doręczenia pozwanej korespondencji przez komornika sądowego – 73,32 zł (k. 42 akt), czyli razem 1.390,32 zł.

O odsetkach za opóźnienie od zasądzonych kosztów procesu orzeczono na mocy art. 98 § 1¹ k.p.c.

Nie było podstaw do zastosowania w sprawie art. 102 k.p.c., albowiem pozwana wdała się w spór, podniosła zarzuty merytoryczne, które okazały się chybione, z punktu widzenia kosztów procesu przegrała więc w części sprawę. Powinna więc zwrócić powodom część kosztów niezbędnych do dochodzenia ich praw. W sprawie nie zachodziły szczególne okoliczności do nieobciążania pozwanej kosztami powodów.